

В. Л. Мелко

аспірант

Чернігівського національного технологічного університету

ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ГАЛУЗІ БУДІВНИЦТВА

Стаття присвячена розкриттю теоретичних підходів до державного регулювання у галузі будівництва. На основі аналізу стану будівельної галузі в Україні виокремлено завдання, механізми та проблеми державного регулювання у сфері будівництва. Визначено першочергові завдання, які стоять перед органами державного регулювання у сфері будівництва, а саме: спрощення та вдосконалення адміністративних процедур видачі дозвільної документації, посилення контролю за дотриманням будівельних та екологічних норм будівельниками, розширення можливостей для державно-приватного партнерства у процесі будівництва важливих соціально-економічних об'єктів, розширення сфери застосування фінансово-кредитних механізмів забезпечення будівництва та управління об'єктами нерухомості, активне застосування механізмів страхування для забезпечення захисту від ризиків, які притаманні галузі будівництва.

Ключові слова: державне регулювання будівельної галузі, державне управління, механізми державного управління в будівельній галузі, механізми страхування.

Постановка проблеми. Існують різні наукові підходи до визначення механізмів державного регулювання. Деякі вчені трактують механізм держави як цілісну ієрархічну систему всіх державних організацій, які практично здійснюють завдання та функції держави. Механізм визначають також як структурне та предметне втілення держави, це її постійно функціонуюче вираження [1]. Існує наукове трактування механізму державного управління як системи, що призначена для практичного здійснення державного управління та досягнення поставлених цілей, яка має визначену структуру, методи, важелі, інструменти впливу на об'єкт управління з відповідним правовим, нормативним та інформаційним забезпеченням [2]. У свою чергу, державне регулювання визначається як сукупність інструментів, за допомогою яких держава встановлює вимоги до підприємств і громадян. Воно включає закони, формальні і неформальні розпорядження, а також допоміжні правила, що встановлюються державою, недержавними організаціями або організаціями саморегулювання, яким держава делегувала регуляторні повноваження. Державне регулювання – це набір здійснюваних державними структурами заходів, спрямованих на контроль за поведінкою індивідів або груп, які потрапляють під контроль цих структур. Воно включає закони і допоміжні інструменти, що створюються державою, а та-

кож правила, що встановлюються державними і недержавними агентствами в рамках делегованих повноважень. Науковці також зазначають, що державне регулювання є однією із функцій державного управління. Державне управління є організаційним і регулювальним впливом держави на економічну діяльність суб'єктів ринку з метою її впорядкування та підвищення результативності. Основними функціями управління є: організація, регулювання, контроль, планування, кадрове забезпечення [3].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні підходи до державного регулювання загалом і будівельної галузі зокрема досліджували такі вчені: Л. Антонова, А. Воробйов, О. Козич, П. Покатаєв, Р. Рудницька, О. Стець, Л. Шутенко та інші. Водночас дослідження напрямів державного регулювання у будівельній галузі залишається до сьогодні не розробленим, що робить проблематику актуальною й зумовлює вибір теми дослідження.

Отже, **метою статті** є розкриття теоретичних підходів до державного регулювання у галузі будівництва.

Виклад основного матеріалу дослідження. Державне регулювання економіки – це система заходів здійснення підтримуючої, компенсаційної та регулюючої діяльності держави, спрямованої на створення нормальних умов ефективного функціонування ринку та вирішен-

ня складних соціально-економічних проблем розвитку національної економіки й усього суспільства [4]. Система державного регулювання складається із взаємозалежних складових, злагоджена робота яких дає змогу досягати поставлених цілей у запланований термін шляхом ефективного використання сукупності ресурсів. Основними складовими системи державного регулювання економіки є: цілі та завдання державного регулювання економіки; методи, принципи й інструменти державного регулювання економіки; процес державного регулювання економіки; ресурсне забезпечення державного регулювання економіки [5]. Цілі та завдання державного регулювання економіки формуються у процесі цілепокладання на основі розробки «дерева цілей», що дає змогу пов'язати головну мету з основними цілями, цілі всіх рівнів з конкретними завданнями, вирішення яких сприятиме досягненню поставлених цілей. Цілепокладання у системі державного регулювання дає змогу обґрунтувати обсяг ресурсів, необхідний для вирішення конкретних завдань економічного і соціального розвитку країни.

Систему засобів та інструментів державного регулювання науковці поділяють на дві групи [7]. До першої групи належать засоби державного регулювання – адміністративні (стандарти, дозволи, ліміти, заборони, обмеження, нормативи, штрафи), економічні (податки, державні інвестиції, закупівлі, субсидії, дотації, кредити, позички, ціни на сільськогосподарську продукцію), інформаційні (публікації у засобах масової інформації, документи). Друга група охоплює інструменти державного регулювання – законодавчо-правові (закони, постанови, укази), нормативно-адміністративні (розпорядження, рішення, вказівки, накази, інструкції, правила, положення, договори), організаційно-економічні (плани, проекти, державний та місцевий бюджети, державне замовлення й державний контракт, договори, цільові програми, прогнози).

Водночас наголошується, що способи та інструменти державного регулювання реалізуються через методи державного управління. У наукових працях вітчизняних дослідників визначаються класично прямі методи державного регулювання та непрямі (державна фінансова політика, монетарна, фіскальна тощо) [8]. Також основні методи державного регулювання економіки визначаються як способи впливу держави на сферу підприємництва, інфраструктури ринку, некомерційний сектор економіки з метою створення умов їх

ефективного функціонування відповідно до напрямів державної економічної політики, кожен з яких ґрунтується на використанні сукупності інструментів (регуляторів, важелів) [9]. У праці зазначається, що основним інструментом прямого державного регулювання є нормативно-правові акти, макроекономічні плани, цільові програми розвитку, державні замовлення, державні бюджети тощо. До методів непрямого регулювання відносять інструменти фіскальної, бюджетної, грошово-кредитної, інвестиційної, амортизаційної, інноваційної, економічної політики тощо.

Слід підкреслити, що у вітчизняних наукових дослідженнях із питань державного управління недостатньо досліджені проблеми державного регулювання будівельної сфери. Доцільно відзначити дослідження А.В. Воробйова, зокрема, його працю «Державне управління інвестиційною діяльністю в будівництві» [10], у якій було розглянуто складові механізми державного регулювання в будівництві й виокремлено цінову, кредитну, бюджетну, податкову політики та регулювання зовнішньоекономічної діяльності.

Під державним регулюванням будівельної галузі дослідники розуміють сукупність інструментів, за допомогою яких органи державної влади встановлюють обов'язкові для виконання вимоги до підприємств і громадян, які здійснюють діяльність у будівельній галузі [11].

Використовуючи системний підхід, державне регулювання будівництва науковці розглядають як комплекс заходів державних органів законодавчого, виконавчого і контрольного характеру, спрямованих на стабілізацію та адаптацію чинної економічної системи до мінливих умов розвитку країни (регіону). Таке його розуміння дає можливість розкрити зміст державного регулювання галузі з позиції системного підходу до управління, що включає такі положення: формування цілей та завдань розвитку будівельного комплексу, визначення об'єктів регулювання, організація керуючої системи, виокремлення суб'єктів регулювання і формування їхньої структури, розмежування функцій і вибір необхідних методів регулювання, оцінювання результатів регулювання [12].

Науковці розрізняють такі форми державного регулювання сфери будівництва: фінансово-кредитне забезпечення будівельних підприємств, матеріально-технічна підтримка, податкові преференції, інформаційне обслуговування, управлінська допомога, консультативна допомога [13].

На нашу думку, державне регулювання будівництва є сукупністю інституційно-правових елементів системи управління, яка включає інституції виконавчої та законодавчої влади, а також суб'єкти будівельної діяльності (будівельників, замовників, підрядників, посередників, кредитні інституції та страхові компанії).

Система державного регулювання будівельної галузі включає державні органи регулювання, нагляду та контролю, нормативно-правову базу, організації саморегулювання із неформальними приписами та допоміжними правилами. Схематично систему державного регулювання будівельної галузі в Україні відтворено на рис. 1.

Враховуючи, що основним інструментом державного регулювання є правова основа будівельної діяльності, доцільним є провести огляд нормативно-правового регулювання галузі. Згідно зі статтею 19 Конституції України [14] органи державної влади, місцевого самоврядування та їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень і способом, передбаченим Конституцією України та законами України.

Відносини у сфері будівельної діяльності регулюються низкою нормативно-правових актів, передусім Конституцією України, Цивільним,

Господарським і Земельним кодексами України, а також Законами України «Про основи містобудування» (визначає правові, економічні, соціальні та організаційні засади містобудівної діяльності в Україні і спрямований на формування повноцінного життєвого середовища, забезпечення при цьому охорони навколишнього природного оточення, раціонального природокористування та збереження культурної спадщини), «Про регулювання містобудівної діяльності» (встановлює правові та організаційні основи містобудівної діяльності і спрямований на забезпечення сталого розвитку території з урахуванням державних, громадських та приватних інтересів), «Про Генеральну схему планування території України» (визначає пріоритети та концептуальні рішення планування і використання території країни, вдосконалення систем розселення та забезпечення сталого розвитку населених пунктів, розвитку виробничої, соціальної та інженерно-транспортної інфраструктури, формування національної екологічної мережі), «Про архітектурну діяльність» (визначає правові та організаційні засади здійснення архітектурної діяльності і спрямований на формування сприятливого життєвого середовища, досягнення естетичної виразності, економічної доцільності і надійності будинків,

Рис. 1. Система державного регулювання будівельної галузі України

споруд та їх комплексів), «Про відповідальність за правопорушення у сфері містобудівної діяльності» (встановлює відповідальність юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців (суб'єктів містобудування) за правопорушення у сфері містобудівної діяльності), «Про комплексну реконструкцію кварталів (мікрорайонів) застарілого житлового фонду» (визначає правові, економічні, соціальні та організаційні засади проведення комплексної реконструкції кварталів (мікрорайонів) із заміною застарілого житлового та нежитлового фондів), «Про землеустрій» (визначає правові та організаційні основи діяльності у сфері землеустрою і спрямований на регулювання відносин, які виникають між органами державної влади, органами місцевого самоврядування, юридичними та фізичними особами із забезпечення сталого розвитку землекористування), «Про фінансово-кредитні механізми і управління майном при будівництві житла та операціях з нерухомістю» (встановлює загальні принципи, правові та організаційні засади залучення коштів фізичних і юридичних осіб в управління з метою фінансування будівництва житла та особливості управління цими коштами, а також правові засади та особливості випуску, розміщення і обліку сертифікатів фондів операцій із нерухомістю) та іншими нормативно-правовими актами.

Важливим підзаконним нормативним актом у контексті євроінтеграції є постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Технічного регламенту будівельних виробів, будівель і споруд» від 2006 року. Технічний регламент був розроблений з урахуванням вимог Директиви Ради Європи 89/106/ЄЕС від 21.12.1988 р. про зближення законів, підзаконних актів та адміністративних положень держав-членів стосовно будівельних виробів. Документ визначає основні вимоги до будівельних виробів, будівель і споруд щодо забезпечення безпеки життя і здоров'я людини, безпеки експлуатації, механічного опору та стійкості, пожежної безпеки, економії енергії, захисту навколишнього природного середовища, а також процедури оцінки відповідності виробів установленим вимогам та порядок їх застосування.

На сучасному етапі розвитку національної економіки галузь будівництва покликана забезпечувати розв'язання цілої низки важливих соціально-економічних проблем, зокрема: модернізація та створення нових основних засобів виробництва, реконструкція та переоснащення,

сприяння структурній перебудові економіки, забезпечення житлом громадян країни тощо.

Науковці зазначають, що будівельна галузь посідає одне з основних місць в економіці держави. Вона створює основні фонди як виробничого, так і невиробничого характеру для функціонування всіх галузей національної економіки, забезпечує побутові, соціально-культурні потреби населення, сприяє створенню великої кількості нових робочих місць та реалізації продукції інших галузей народного господарства, які споживаються у процесі здійснення основної діяльності – будівництва. Однак ефективність функціонування будівельної галузі залежить від державної політики щодо її підтримки та регулювання, спрямованої на інформаційне забезпечення, створення нормативно-правової бази оптимального податкового навантаження тощо [15].

На сьогодні до основних завдань розвитку галузі будівництва належать: забезпечення конкурентоспроможності будівельної продукції, зниження матеріаломісткості, енергозбереження, проектування та будівництво екологічно безпечних будівель та споруд, впровадження європейських вимог до норм будівництва, розширення будівництва соціального житла, впровадження механізмів економічної відповідальності за результат будівництва, розширення застосування механізму страхування ризиків будівельної діяльності.

Як галузь матеріального виробництва будівництво охоплює різні види підприємств та організацій, зокрема: проектно-пошукові, науково-дослідні, будівельні, монтажні, виробництво будівельних матеріалів і транспорт. Також кінцевим продуктом будівельної діяльності є об'єкти нерухомості, які, крім високої матеріальної цінності й економічного ефекту, найчастіше також мають цінність соціальну [16]. Частка галузі будівництва у % до ВВП України перебуває на рівні 8% і складає близько 10% від загальної чисельності зайнятого населення.

Будівництво є однією із найважливіших галузей національної економіки та істотно відрізняється від інших галузей. Відмінні риси, притаманні процесу будівельної діяльності, можна представити через три стадії (складові): підготовка будівництва, безпосереднє будівництво, здача об'єкта будівництва.

Кожна із вищезазначених складових має своє цільове призначення. На стадії підготовки будівництва здійснюється техніко-еконо-

мічне обґрунтування доцільності будівництва об'єкта, його проектування й інженерно-технічна підготовка до будівництва. Саме на цьому етапі визначаються основні техніко-економічні параметри і кошторисна вартість майбутнього об'єкта. На стадії безпосереднього будівництва створюється будівельна продукція як результат взаємодії взаємопов'язаних основних, допоміжних і обслуговуючих технологічних операцій, що здійснюються на будівельному майданчику. На стадії здачі об'єкта будівництва (реалізації будівельної продукції) відбувається введення об'єктів в експлуатацію та передача їх замовнику.

Будівництво відрізняється різноманіттям організаційних і господарських форм процесу виробництва. В інвестиційному процесі створення будівельної продукції беруть участь кілька незалежних один від одного учасників: інвестор – замовник – проектувальник – підрядник – спеціалізовані субпідрядні організації. Індекси різних видів будівельної продукції в Україні у 2011–2015 роках наведено у таблиці 1.

Таблиця 1

**Індекси будівельної продукції за видами
(у % до попереднього року)**

	Будівництво, всього	Будівлі	У тому числі		Інженерні споруди
			житлові	не-житлові	
2011	120,0	114,9	101,7	122,1	124,4
2012	92,7	93,9	93,5	94,1	91,7
2013	89,0	96,6	111,3	90,0	82,8
2014	79,6	79,6	103,5	66,3	79,7
2015	87,7	91,9	98,9	85,8	83,7

* Без урахування тимчасово окупованої території АР Крим та м. Севастополя, а також без частини зони проведення антитерористичної операції (за 2014–2015 роки).

Джерело: складено автором за даними Державної служби статистики [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

Дані таблиці демонструють тенденцію до зниження індексу будівельної продукції із 120% у 2011 році до 87% у 2015 році.

Різнманітні й організаційні способи будівництва, зокрема: господарський спосіб (будівництво об'єкта здійснюється власними силами замовника або інвестора), підрядний спосіб (будівництво об'єкта здійснюється спеціальними будівельно-монтажними організаціями за договором із замовником), будівництво об'єкта «під ключ» (функції замовника передаються генеральному підряднику), торги (широко використовуються у міжнародній практиці, засновані на виборі замовником проектувальників, підрядників, постачальників технологічного облад-

нання та інших учасників будівельного процесу шляхом проведення закритих або відкритих торгів на конкурсній основі).

Техніко-економічні особливості будівельного виробництва визначаються продукцією будівництва – введеними в дію виробничими потужностями, об'єктами невикористаного призначення та інфраструктури, включаючи необхідне для їх експлуатації обладнання.

Особливостями техніко-економічного характеру є:

– неоднорідність і своєрідність виробленої продукції, яка відрізняється за характером виробництва і функціональним призначенням, що вимагає індивідуальних підходів до кожного споруджуваного об'єкта, враховуючи його призначення та використання, місце будівництва, вимоги замовника;

– нерухомість будівельних об'єктів (будівництво відбувається, як правило, в тому ж місці, де використовується), що вимагає мобільності засобів виробництва, адже протягом процесу будівництва всі засоби виробництва і робоча сила повинні переміщуватись на будівельному майданчику залежно від фаз технологічного циклу, а це суттєво збільшує виробничі витрати, пов'язані із транспортуванням, монтажем, демонтажем обладнання, будівельних машин і механізмів, переміщенням робочої сили тощо;

– вплив на виробничий процес природно-кліматичних умов, що вимагає для кожного конкретного випадку своїх конструктивно-компонувальних рішень, зміни оплати праці будівельників залежно від умов виконання робіт, пори року, температурного режиму тощо;

– вплив фактору часу, що проявляється у досить тривалому виробничому циклі, який, у свою чергу, зумовлює тривалі терміни окупності капітальних вкладень і наявність незавершеного виробництва;

– високий рівень одноразових витрат, необхідних для початку виробничого циклу і виведення коштів з обороту на тривалий період, що означає їх фактичне замороження до певного часу;

– специфічні товарні відносини між виробником та споживачем будівельної продукції, що виникають ще до початку виробничого процесу і реалізуються через систему договірних відносин.

В Україні до обсягу будівельних робіт включається вартість (у фактичних цінах, без ПДВ) значених робіт, що виконуються під час нового

будівництва, ремонту, розширення, реконструкції будівель та інженерних споруд, реставрації та технічного переоснащення підприємств. Обсяги виконаних будівельних робіт у 2010–2015 роках наведено у таблиці 2.

Таблиця 2

Обсяг виконаних будівельних робіт за видами будівельної продукції (млн. грн.)

	Будівництво, всього	Будівлі	У тому числі		Інженерні споруди
			житлові	не-житлові	
2010	42 918,1	19 659,1	6 876,5	12 782,6	23 259,0
2011	61 671,7	26 745,4	8 137,1	18 608,3	34 926,3
2012	62 937,2	28 104,8	8 523,0	19 581,8	34 832,4
2013	58 586,2	28 257,3	9 953,1	18 304,2	30 328,9
2014	51 108,7	24 856,5	11 292,4	13 564,1	26 252,2
2015	57 515,0	28 907,5	13 908,8	14 998,7	28 607,5

* Без урахування тимчасово окупованої території АР Крим та м. Севастополя, а також без частини зони проведення антитерористичної операції (за 2014–2015 роки).

Джерело: складено автором за даними Державної служби статистики [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

Наведені дані демонструють значне зростання обсягів виконаних будівельних робіт – від 42 918,1 млн. грн. у 2010 році до 62 937,2 млн. грн. у 2012 році. У 2013 році обсяги виконаних будівельних робіт скоротились на 4 351,0 млн. грн., а у 2014 році відбулося скорочення ще на 7 477,5 млн. грн. Таким чином, з 2012 року до 2014 року обсяг виконаних будівельних робіт скоротився на 11 828,5 грн. млн. У 2015 році розпочалось певне зростання будівництва, обсяги виконаних будівельних робіт становили 57 515,0 млн. грн. Загальна площа житла визначається як сума загальної площі нових житлових будівель та приросту загальної площі, отриманої у результаті розширення, реконструкції існуючого житлового фонду та інших будівель. Загальна площа житла складається із житлової площі і площі підсобних приміщень.

До житлової площі належить площа житлових кімнат (ідалень, спалень, дитячих та інших житлових кімнат усередині квартири). Підсобні приміщення – це приміщення, розташовані всередині квартири (кухні, коридори, санвузли, ванні і гардеробні кімнати, вбудовані шафи тощо). До житлових будівель належать будинки одноквартирні, будинки садибного типу, будинки з двома та більше квартирами як масової, так і індивідуальної забудови, а також гуртожитки. До гуртожитків належать житлові будинки для колективного проживання, включаючи будинки для людей похилого віку та інвалідів, студен-

тів, дітей та інших соціальних груп, наприклад, будинки для біженців, гуртожитки для робітників та службовців, гуртожитки для студентів та учнів навчальних закладів, будинки дитини та сирітські будинки тощо. Кількість прийнятих в експлуатацію житлових будівель у 2010–2015 роках наведено у таблиці 3.

Таблиця 3

Прийняття в експлуатацію житла за видами житлових будівель (тис. м² загальної площі)

Рік	Усього	У тому числі у житлових будівлях		
		одноквартирних	з двома та більше квартирами	у гуртожитках
2010	8 603,9	5 713,0	2 868,8	22,1
2011	8 685,3	4 714,1	3 938,0	33,2
2012	9 769,6	6 465,1	3 260,9	43,6
2013	9 949,4	5 864,1	4 023,7	61,6
2014	9 741,3	4 553,4	5 161,1	26,8
2015	11 044,4	5 580,0	5 435,2	29,2

* З урахуванням загальної площі прийнятого в експлуатацію житла відповідно до порядків (накази Міністерства регіонів України № 79 від 24.04.2015 р., № 95 від 19.03.2013 р. та № 91 від 24.06.2011 р.) та Тимчасового порядку (постанова КМУ № 1035 від 09.09.2009 р.).

** Без урахування тимчасово окупованої території АР Крим та м. Севастополя, а також без частини зони проведення антитерористичної операції (за 2014–2015 роки).

Джерело: складено автором за даними Державної служби статистики [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

Дані стосовно прийняття в експлуатацію житла за видами житлових будівель підтверджують стійку тенденцію зростання – від 8 603,9 тис. м² у 2010 році до 11 044,4 тис. м² у 2015 році.

Аналітики відзначають, що будівництво є пріоритетною галуззю розвитку економіки, але в умовах кризи необхідно особливу увагу приділяти дослідженню факторів впливу на будівельний сектор країни [17]. На нашу думку, одним із вирішальних факторів впливу на будівельну галузь є ефективність державного регулювання. Ефективність функціонування галузі будівництва безпосередньо залежить від механізмів державного регулювання. Державне регулювання будівництва варто розглядати як комплекс заходів державних органів законодавчого, виконавчого і контрольного характеру, спрямованих на стабілізацію та адаптацію чинної економічної системи до мінливих умов розвитку країни (регіону) [15].

На жаль, на сьогодні ми спостерігаємо низький рівень контролю з боку державних органів влади за сферою будівництва, а також низьку ефективність державного регулювання буді-

вельної діяльності, що спричиняє низку проблем, серед яких незаконне будівництво без відповідних дозволів та прав на землю, порушення технічних норм будівництва, недотримання екологічних норм безпеки, незахищеність інвесторів та потенційних власників будівель, високий рівень бюрократизації та складність отримання дозвільної документації на проведення будівельних робіт, низький рівень застосування фінансово-кредитного механізму та механізму страхування тощо. Ці проблеми можуть бути розв'язані через посилення контролю з боку регулюючих органів та підвищення ефективності державного регулювання галузі будівництва.

Необхідною передумовою розв'язання вищезазначених проблем є вдосконалення інституційно-правового регулювання та підвищення ефективності механізмів державного регулювання будівельної діяльності, що загалом сприятиме поліпшенню інвестиційно-підприємницького клімату у сфері будівництва.

Серед першочергових завдань, які стоять перед органами державного регулювання у сфері будівництва, є, з одного боку, спрощення та вдосконалення адміністративних процедур видачі дозвільної документації (скорочення часу на очікування дозволів, зниження витрат тощо), а з другого боку – посилення контролю за дотриманням будівельних і екологічних норм будівельниками, розширення можливостей для державно-приватного партнерства у процесі будівництва важливих соціально-економічних об'єктів, розширення застосування фінансово-кредитних механізмів забезпечення будівництва та управління об'єктами нерухомості, розширення сфери застосування механізмів страхування для забезпечення захисту від ризиків, які притаманні галузі будівництва.

Висновки і пропозиції. Державне регулювання будівництва є сукупністю інституційно-правових елементів системи управління, до якої входять інституції виконавчої та законодавчої влади, а також суб'єкти будівельної діяльності (будівельники, замовники, підрядники, посередники, кредитні інституції та страхові компанії). У свою чергу, система державного регулювання будівельної галузі включає державні органи регулювання, нагляду та контролю, нормативно-правову базу, організації саморегулювання із неформальними приписами та допоміжними правилами. Зміст державного регулювання галузі охоплює такі положення: формування цілей та завдань розвитку будівельно-

го комплексу, визначення об'єктів регулювання, організація керуючої системи, виокремлення суб'єктів регулювання і формування їхньої структури, розмежування функцій і вибір необхідних методів регулювання, оцінювання результатів регулювання.

Насамкінець зазначимо, що галузі будівництва як об'єкту державного регулювання властиві специфічні риси, які мають свої прояви у фінансово-кредитному механізмі, матеріально-технічному та інформаційному забезпеченні, податковому регулюванні, управлінсько-консультативній допомозі, механізмі страхового захисту будівельних ризиків.

Список використаної літератури:

1. Волинка К.Г. Теорія держави і права : [навч. посіб.] / К.Г. Волинка. – К. : МАУП, 2003. – 240 с.
2. Рудницька Р.М. Механізми державного управління: сутність і зміст / Р.М. Рудницька, О.Г. Сидорчук, О.М. Стельмах ; за наук. ред. М.Д. Лесечка, А.О. Чемериса. – Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2005. – 28 с.
3. Державне регулювання економіки : [навч. посіб.] / [С.М. Чистов, А.Є. Никифоров, Т.Ф. Куценко та ін.]. – 2-ге вид., доопрац. і доповн. – К. : КНЕУ, 2005. – 440 с.
4. Державне регулювання економіки [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://library.if.ua>.
5. Гриньова В.М. Державне регулювання економіки : [навч. посіб.] / В.М. Гриньова, М.М. Новикова. – Х. : ІНЖЕК, 2004. – 756 с.
6. Енциклопедія державного управління : у 8 т. / Нац. акад. держ. упр-ня при Президентові України ; наук.-ред. колегія: Ю.В. Ковбасюк (голова) та ін. – К. : НАДУ, 2011. – Т. 4: Галузеве управління / наук.-ред. колегія: Р.М. Їжа, В.Р. Бодров та ін. – 2011. – 648 с.
7. Мордвінов О.Г. Управління аграрним прородо-користуванням в умовах ринкової трансформації : [монографія] / О.Г. Мордвінов. – К. : УАДУ, 2000. – 344 с.
8. Базилевич В.Д. Макроекономіка : [опорний конспект лекцій] / В.Д. Базилевич, Л.О. Баластрик. – К. : Четверта хвиля, 1997. – 224 с.
9. Воротін В.Є. Макроекономічне регулювання в умовах глобальних трансформацій : [монографія] / В.Є. Воротін. – К. : УАДУ, 2002. – 392 с.
10. Воробйов А.В. Державне управління інвестиційною діяльністю в будівництві : автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр. : спец. 25.00.02 / А.В. Воробйов ; Гуманітарний ун-т «Запорізький ін-т держ. та муніцип. упр-ня». – Запоріжжя, 2007. – 20 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nbu.gov.ua>.

11. Антонова Л.В. Стратегічні пріоритети розвитку державного регулювання будівельної галузі економіки України / Л.В. Антонова // Наукові праці. Державне управління. – 2014. – Вип. 223. – Т. 235. – С. 143–149.
12. Козич О. Державне регулювання діяльності будівельної галузі України / О. Козич // Публічне управління: теорія та практика. – 2012. – № 3 (11). – С. 138–142.
13. Покатаєв П.С. Будівельна галузь як об'єкт державного регулювання / П.С. Покатаєв // Держава та регіони. Серія: Державне управління. – 2010. – № 4. – С. 84–87.
14. Конституція України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua>.
15. Шутенко Л.М. Будівельна галузь як об'єкт державного регулювання / Л.М. Шутенко // Синергетичні аспекти формування економічних параметрів будівельних структур в умовах ринку : матер. Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. / Харків. обл. держ. адм., Харків. нац. акад. міськ. госп-ва. – Харків : ХНАМГ, 2011. – С. 5–6.
16. Стець О.М. Особливості державного регулювання в будівельній галузі / О.М. Стець // Актуальні проблеми держави і права. – 2014. – Вип. 73 – С. 298–303.
17. Залуніна О.М. Розвиток будівельного сектору України за останні роки / О.М. Залуніна // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Економічні науки. – 2014. – Вип. 5. – Ч. 1. – С. 174–177.

Мелко В. Л. Теоретические подходы к государственному регулированию в области строительства

Статья посвящена раскрытию теоретических подходов к государственному регулированию в области строительства. На основе анализа состояния строительной отрасли в Украине выделены задачи, механизмы и проблемы государственного регулирования в сфере строительства. Определены первоочередные задачи, стоящие перед органами государственного регулирования в сфере строительства, а именно: упрощение и совершенствование административных процедур выдачи разрешительной документации, усиление контроля за соблюдением строительных и экологических норм строителями, расширение возможностей для государственно-частного партнерства в процессе строительства важных социально-экономических объектов, расширение сферы применения финансово-кредитных механизмов обеспечения строительства и управления объектами недвижимости, активное применение механизмов страхования для обеспечения защиты от рисков, которые присущи области строительства.

Ключевые слова: государственное регулирование строительной отрасли, государственное управление, механизмы государственного управления в строительной отрасли, механизмы страхования.

Melko V. L. Theoretical approaches to the state regulation in the field of construction

The article describes theoretical approaches to state regulation in the field of construction. The state of the construction industry in Ukraine is analyzed, as well as objectives, mechanisms and problems of state regulation of construction were singled out. The latter attributed the low efficiency of state regulation of construction activities, namely illegal construction without proper permits and land rights, breach of technical rules of construction, failure to comply with environmental safety standards, vulnerability of potential investors and building owners, high levels of bureaucracy and difficulty obtaining permits for construction works, low level of using financial and credit mechanisms and the mechanism of insurance and so on. Among the priority tasks faced by the state regulation of construction, stated: simplification and improvement of administrative procedures for issuing permits, strengthening monitoring compliance with environmental regulations and building constructors, expanding opportunities for public-private partnership in the construction of important social and economic facilities, expand the scope of financial and credit mechanisms to ensure the construction and property management, active use of insurance mechanisms to protect against the risks inherent in the construction industry.

Key words: state regulation of the construction industry, governance, mechanisms of management in the construction industry, machinery insurance.